

Čís. 9293.

Nedostatek oprávnění ke sporu jest otázkou hmotného práva, k níž nelze hleděti z úřadu.

(Rozh. ze dne 19. října 1929, R I 809/29.)

Žalobu československého státu (Státního pozemkového úřadu) a kláštera řádu Premonstrátů procesní soud první stolice zamítl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a nařídil prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, věc znovu projednal a rozhodl. Doplnění nařídil odvolací soud mimo jiné i v otázce aktivního oprávnění ke sporu spolužalujícího kláštera.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu spolužalujícího kláštera potud, že z doplnění řízení nařízeného napadeným usnesením vyloučil otázku aktivního oprávnění spolužalujícího kláštera.

Důvody:

Stížnost, čelící proti doplnění odvolacím soudem nařízenému ve dvou směrech, jest důvodná v bodu druhém, že totiž otázka aktivního oprávnění spolužalujícího kláštera jakožto »naturálního vlastníka a uživatele« sporných pozemků, jak ho spisy jmenují, nesmí býti vnášena do sporu z úřadu, a že tedy, ani žalovaní námitku nedostatku tohoto oprávnění nevznesli, neměl se ani odvolací soud této otázky chápati. Neboť nedostatek oprávnění ke sporu jest otázkou hmotného práva, o níž není nikde předepsáno, že by se k ní mělo hleděti z úřadu. Týče se jen soukromého zájmu strany a není právní řád ohrožen, i když připuštěna bude do sporu strana, jež není podmínkem právního poměru ve spor uvedeného a není tedy pravou procesní stranou, i musí proto nedostatek oprávnění ke sporu, má-li k němu býti hleděno, býti uplatňován druhou stranou, lze k němu hleděti jen k námitce. Tak daleko však manuální povinnost soudu podle § 182 c. ř. s. nesahá, by soud byl povinen uvést na přetřes i námitky, zdá-li se mu, že jsou na snadě, nýbrž povinnost ta se vztahuje, vyjmouc otázky práva nutícího (jus cogens) jen k doplnění skutkového a průvodního přednesu stran v rámci žaloby daném jejím právním důvodem a v rámci námitek: co nad to jest, jest z povinnosti vyšetřovací vyloučeno a ponecháno podle zásady projednávací úplně na vůli stran.

Čís. 9294.

Ten, komu byl při pozemkové reformě přidělen statek, třebaš jen prozatímně, jest požívatelem statku ve smyslu § 87 třetí odstavec j. n. Požívatelkou ve smyslu § 87, třetí odstavec, j. n. jest i jeho pozůstalost.

(Rozh. ze dne 19. října 1929, R I 815/29.)

Žalobce domáhal se žalobou na pozůstalosti po Václavu Š-ovi zaplacení 82.700 Kč jakožto postupník nároku svého otce, jenž neobdržel od Václava Š-a odměnu jako správce panství G. Žalobu zadal na krajském soudě v L., v jehož obvodu bylo panství G., jež byl Václav Š. obdržel v přidělovém řízení. Námitce místní nepříslušnosti s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl a žalobu odmítl. D ů v o d y: Dovolané sudiště § 87 třetí odstavec j. n. jest sudištěm na výběr a platí proti pachtýři, vlastníku nebo požívatele statku. Smrtí zůstavitele však tento ztratil vlastnost požívatele zbytkového statku a pozůstalost jakožto taková, která je tu žalována, není ani majitelkou, ani požívatelkou zbytkového statku, nýbrž rozhodnutí o tomto zbytkovém statku přísluší Státnímu pozemkovému úřadu, takže tu již není předpokladu § 87 třetí odstavec j. n. Není tudíž příčiny, poněvadž jest odůvodněna místní nepříslušnost dovolaného soudu, zjišťovati, který soud jest příslušným, a o námitce věcné nepříslušnosti rozhodovati. R e k u r s n í s o u d zrušil napadené usnesení a uložil prvému soudu, by, nehledě k důvodu uvedenému v napadeném usnesení pro místní nepříslušnost, dále jednal a znovu rozhodl o námitce nepříslušnosti. D ů v o d y: Žalující strana odvolává se na ustanovení § 87 třetí odstavec j. n. Všim právem, ježto veškeré předpoklady pro toto sudiště jsou splněny. Prvý soud ovšem v tom směru poukazuje k tomu, že smrtí zůstavitele ztratil statek vlastnost zbytkového statku a že pozůstalost, jakožto taková, která je tu žalována, není ani majitelkou, ani požívatelkou tohoto statku, neboť rozhodnutí o tomto zbytkovém statku přísluší Státnímu pozemkovému úřadu. Že zůstavitel byl vlastníkem statku, jehož nabytí již přidělovým rozhodnutím, ačkoliv vklad do knih nebyl ještě proveden, jest nepochybné. (Viz rozhodnutí nejv. soudu ze dne 10. března 1928, Rv I 783/27, sb. čís. 7.862). Pozůstalost Š-a, která doposud není odevzdána, hospodaří a požívá statek nadále na základě přidělu, pokud Státní pozemkový úřad jinak nerozhodl anebo jiná opatření neučinil. Ustanovení §§ 39 a násl. zákona ze dne 30. ledna 1920, čís. 81 sb. z. a n. na tom nic nezmění. Pozůstalost Š-ovu jest považovati při nejmenším za požívatele statku, takže i v tom směru předpoklad § 87 j. n. jest splněn a stížnost jest proto opodstatněna.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Tvrzení dovolací rekurentky, že není požívatelkou statku G. a že proto není krajský soud v L. příslušný pro projednávání spor podle § 87 j. n., nemá opodstatnění. Zemřelý Václav Š., i když mu byl řečený statek, jak tvrdí dovolací rekurentka, přidělen jen prozatímně, byl požívatelem statku a jeho pozůstalost, pokračujíc v tomto jeho oprávnění, jest rovněž požívatelkou statku. Názor dovolací rekurentky, že požívatelkou není, ježto prý podle § 43 přidělového zákona ze dne 30. ledna 1920, čís. 81 sb. z. a n. nepatří do pozůstalosti statek, nýbrž jen jeho nezadlužená hodnota, nemá v uvedeném § opory. Podle tohoto § teprve, až se při rozdělení pozůstalosti přidělí statek určitému přejímátele, bude

do pozůstalosti místo statku náležeti jeho nezadlužená hodnota, zatím však statek do pozůstalosti patří. Ježto jde o spor ze služebního poměru, vztahujícího se na statek, na němž žalovaná pozůstalost jako poživatelka hospodaří, jsou předpoklady pro místní příslušnost dovolaného soudu podle § 87 j. n. splněny a dovolací rekurs, příslušnost tuto popírající, není opodstatněn.

Čís. 9295.

Vklad nadzástavního práva nelze povolití, bylo-li zástavní právo, na něž se má nadzástava povolití, již z pozemkové knihy vymazáno, třebas byla poznamenána spornost výmazu (vkladu výmazu) zástavního práva.

(Rozh. ze dne 19. října 1929, R II 306/29.)

Soud první stolice nařídil výkon vkladu nadzástavního práva na pohledávku, pro kterou bylo zástavní právo již dříve z knihy vymazáno, ale když výmaz ten stal se sporným a spornost byla knihovně poznamenána. Rekursní soud odmítl výkon onoho vkladu proto, že poznámka sporu byla povolena neprávem, ježto spor lze poznamenati jen ohledně vkladu práva, o něž nešlo, a protože nešlo o vklad výmazu, nýbrž o pouhý výmaz podle § 65 druhý odstavec knih. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací rekurs napadá důvody rekursního soudu pro nesprávný úsudek právní. Ale není třeba zabývati se jejich správností proto, že nadzástavní právo lze vložiti jen na zástavní právo, které jest v knize zapsáno, nikoliv však na právo, jež bylo z pozemkové knihy již vymazáno nepodmíněně. To plyne z §§ 21 a 51 druhý odstavec ve spojení s § 94 čís. 1 a 98 knih. zák. Podle nich lze zápis povolití jen proti tomu, kdo v době žádosti jako vlastník nemovitosti nebo práva, ohledně něhož se má zápis státi, jest v knize zapsán neb aspoň jako takový se vloží nebo zaznamená. Předpokládá tedy vklad nadzástavního práva, že zástavní právo, na něž se má nadzástava vložiti, jest v knize zapsáno. Není-li v knize zapsáno, protože bylo vymazáno nepodmíněně, totiž když se nestal jen záznam výmazu, nelze již ohledně takto nepodmíněně vymazaného práva povolovati další vklady nebo záznamy. V tom směru musí knihovní soud podle § 94 čís. 1 knih. zákona zkoumati, není-li překážky ohledně práva, jež má býti zatíženo podle stavu knihy a také musí v usnesení ono právo býti poznačeno (§ 98 knih. zák.). Pouhá poznámka spornosti výmazu (vkladu výmazu) nepropůjčuje vymazanému právu ten účinek, by se naň mohly povolití další zápisy. Poznámka ta má podle § 61 druhý odstavec knih. zák. jen ten účinek, že lze rozsudek vykonati i proti osobám, které po podání žádosti o poznámku na knihovní soud nabyly knihovních práv. Nemá tedy ten další účinek, že se vymazané právo po-